

կարծրատորր յոսկր որպէս ըզշան հարըստեալ :
 Վա՛յ քեզ Պիսա , նախատդ աղգաց համօրէն
 Չըբնադադեղ երկրին անդ ուր հընչէ Սին ,
 Քանզի դրացիքդ ի պատուհաս քո յամեն .
 Օ՛հ կափրայա եւ Գորգովնա շարժեսցին ,
 Եւ ի բերանս Առնկայ արկեալ թումբ պատուար
 Համայն ի քեզ հեղձուցեն զայր հողածին :
 Զի թէ զկոմսէն Հուկօլինեայ ընթանայր
 Համբաւ բերդից քոց լեալ մատնիչ , չէր օրէն
 Քեզ տալ զորդիսն իւր յայդ կըտտանս չարաչար :
 Նորեկն հասակ անպարտս հաստէր ապաքէն ,
 Նորդդ Թեբէ , զՈւկուչչիոն , զՊրիկաթայն ,
 Եւս զյորջորջեալսն յերգս անդ ի վեր գերկոսեան :

ՍՐ. Հ Է Ք Ի Մ

Հիշումիւզդի կղզիւն .

Արդէն իսկ ծանօթ է ամենուն որ այս կղզին Պարսկային ծոցին ամենէն նեղ տեղը կ'իյնայ , եռանկիւնի ձևով , որուն շրջապատը հազիւ թէ տասնըվեց միոն կրնայ ըլլալ : Իսկ ցամաք երկրէն ունեցած հեռաւորութիւնը , դէպ 'ի Պարսկաստան միայն մէկ փարսախ է , իսկ դէպ 'ի Արաբիա , տասը փարսախէն քիչ մը աւելի : Արեւելեան կողմի երկիրնեւորուն մէջ չկայ այս կղզւոյն նման անալտուղ և անբերրի երկիր մը , որովհետև ծծմբային և սաստիկ կծու աղային լեռներով գրեթէ ծածկուած է , զորոնք թէպէտ և վաճառականի նաւերը իրենց նաւախճի համար անընդհատ կը գործածեն , սակայն մեծամեծ հանքերու նման նորէն կ'սկսին ածիւ և ինքիւրեն նուն ձևանալ : Նոյն իսկ մէջի եղած դաշտավայրքն ալ անբեր և անպտուղ են որով ինչ և իցէ մշակութեամբ անկարելի է պտղաբեր ընել : Կ'ըսեն թէ երկրէն բոլորած յանկարծական կրակով մը եօթը տարի շարունակ կ'այրէր այս կղզիս , որոյ 'ի նշան դեռ մնացած են այն միւրտ լեռները որոնց գագաթները դեռ միւրով ծածկուած են : Վազուկ ջու-

րեր՝ ինչպէս նաև աղբիւրներ ամենեւին չեն գտնուիր բաց 'ի պզտիկ առուակէ մը որուն ջուրը անհամ է . իսկ բնակչաց համար հարկաւոր եղած անոյշ ջուրը ցամաք երկրէն և կամ իրեն սահմանակից կղզիներէն կը բերեն , անոր համար է որ բոլոր կղզւոյն մէջ ոչ կանաչութիւն կը տեսնուի և ոչ ալ ծառ մը կրնայ առաջ գալ , իսկ փոխադրութեամբ եղածներն ալ քիչ ատենէն կը չորնան : Բոլոր տարւոյն մէջ ոչ թռչուն մը և ոչ ալ ցամաքային կենդանի մը կը տեսնուի այս երկրիս վրայ , վասն զի ոչ ջուր և ոչ ալ կենդանեաց համար կերակուր կայ , միայն առաւօտեան դէմ ամեն օր ցօղ մը կ'իջնէ որ ետքը կը սառի , և անոյշ համ մը ունենալով մանանայ կ'առնուանեն : Բնութեամբ այսպիսի անապատացեալ և ամեն վայելչութենէն զուրկ և անբեր կղզի մը որչափ որ 'ի բնակչութենէ զուրկ և սակաւամարդ կը կարծուի ըլլալ , այնչափ ալ ընդհակառակն մարդաբնակ է : Հիւրմիւզ անունով՝ մէջը եղած հարուստ և գեղեցիկ քաղաքը , որ այսօրուան օրս մարդազուրկ է , և իր առջի գեղեցկութենէն ինկած , առակ եղած էր արեւելոց մէջ , որ կ'ըսէին . « Եթէ բոլոր հաս մատանի մը սեպուի , Հիւրմիւզը պէտք է իր մէջ տեղի գոհարը սեպել » : Ասոր պատճառը

ուրիշ բան չէր բայց եթէ կղզւոյն գեղեցիկ դիրքը, որով պարսկային ծոցին մէջ երկու ընդարձակ և ապահով նաւահանգիստ կը ձևացնէ, մէկը դէպ 'ի արևելք իսկ միւսը դէպ 'ի արևմուտք. որոնց մէջ բազմաթիւ նաւեր կենալէն զատ՝ որ և իցէ յանկարծական փոթոթիւններէ անվտանգ կը մնան: Իսկ Հայաստանի, Սրբաբերդ, Պարսկաստանի և արևելեան այլ և այլ ազգաց վաճառականներուն անընդհատ երթևեկութեւնը այն աստիճան ծաղկեցաւ և առաջ գրնաց, որ արևելեան ազգաց մէջ ամենէն համբաւաւոր և ճոխ քաղաքներէն մէկը եղաւ: Մէջի եղած փողոցները և հրապարակները, լայն և մեծազործ էին, ինչպէս նաև շէնքերն ալ շատ գեղեցիկ մարտնչական ճարտարապետութեւնով շինուած և շաղախով ծեփուած էին, որոնք նայողին զարմանքը կը չարժէին: Օդոյն բարեխառնութիւնը, կուխնէյի և սուրբ թովմաս կղզիէն՝ որ անմիջապէս հասարակածին տակը կ'իյնայ, աւելի սաստիկ է, որով և մէջը գտնուած աղային քարերը կրակ կտրած՝ անոնց արտաշնչած չոր շոգին կը վառի:

Իրենց տուններուն երգիքը մերինին պէս սեպած և չեն, այլ ընդ հակառակն տափալ՝ ուր գիշերները բացօթեայ տաքածուած կը քնանան, չորով լեցուն մեծամեծ տաշտերու մէջ մտնելով և միայն գլուխնին դուրս թողլով: Կղզւոյն օդը բնակչաց շատ օգտակար ըլլալով քիչ անգամ հիւանդութիւն կը պատահի. որուն պատճառը կ'ըսեն թէ իրենց շարունակ քրտնելն է, որով իրենց մարմնոյն ապականեալ նիւթերը արտաշնչութեամբ դուրս ելլելով, բնականապէս հիւանդութենէ ազատ կ'ըլլան: Նոյն պէս բնութեան զարմանալի տեսարաններէն մէկն է երկու իրարու հակառակ քամիները, որոնցմէ մէկը սաստիկ ցուրտ իսկ միւսը սաստիկ տաք է, և իրենց բնական յատկութեանը հակառակ ներգործութիւն ունին, այսինքն տաք քամին կը պողեցնէ զմարմինները և նոյն իսկ բացօթեայ եղած ջրերը, իսկ ընդհակառակն ցուրտ քամին

զերկուան ալ կը տաքցնէ. անոր համար կղզւոյն բնակիչքը երբոր կ'իմանան տաք քամին շնչելը՝ իրենց մուշտակները կը սկսին հագնիլ, և որչափ որ շատ բան առնուն վրանին, այնչափ աւելի զով կը զգան: Բարեխառն քամիները սկսելու ատեն քիչ մը կը հանգըստանան և շունչ կ'առնուն այն ամառային սաստիկ ջերմութենէն, որ տարւոյն մեծ մասը այնպէս է. և որպէս զի իրենց տուններն ալ զովացընեն՝ խողովակներով կը պտտոյնեն այն բարեխառն օդը տան որ կողմ որ կ'ուզեն: Իսկ բնակչաց գալով, աւելի օտարազգի վաճառականներ են քան թէ բնիկ տեղացի, որով և շատ տեսակ լեզու կայ մէջերնին, թէպէտ և հասարակաց լեզուն արաբերէն է:

Սուրահի, Սենեկամպիոյ և Ռումբա-րահի քնակչաց սովորոյթները.

Թեթևամտութիւնը և տղայական անհոգութիւնը, որ բոլոր այն կողմի ժողովրդոց, սևամորթից, յատուկ է, երկրին ու կլիմային ազդեցութեան հետեւանք է, անոր համար հազիւ քսան օր աշխատութեան ունին բովանդակ տարւոյն մէջ. որոնց արգասիքն է բրինձի, եգիպտացորենի, կորեակի և ուրիշ նմանատեսակ բուսոց հունձքեր, աղքատին հացերնին պատրաստելու համար. բայց ասոնք չըլլան ալ անօթի չեն մընար, վասն զի քիմքերնին փղի որդնուած մսէն սկսեալ ամեն տեսակ զազիր և զանեղի ուտելեաց վարժ է. կուրորդիւսի հակիթները և անոր միսը, կապիկները, շները և ապականեալ ձրկները իրենց համար քաղցրահամ կեղտկուրներ են. բայց աղցան ամենևին չեն ուտեր խոտակերաց չի նմանելու համար. կորեակէն պիրրայ կը հանեն, արմաւէն և աղամաթղէն գինի. օղի ալ ունին բայց Եւրոպիոյ վաճառք է: Զգեստնին հոգալու մտածութիւնը չու-